

מיפוי צרכים, חסמים ואתגרים בתחום האלימות במשפחה כבסיס לשיפור המענים הקיימים ולפיתוחים טכנולוגיים בעתיד

ממצאי קבוצות מיקוד 2021

מ-201-21

טל ארזי

יעל סבג

רקע

המחקר נערך ביוזמה ובמימון של ג'וינט-אלכא וקרן רש"י, כחלק מן הליווי של עבודת הוועדה הבין-משרדית העוסקת בשימוש בטכנולוגיות בתחום האלימות במשפחה, בהובלת משרד הרווחה והביטחון החברתי.

המחקר נועד למפות את האתגרים הקיימים בתחום הטיפול באלימות במשפחה, תוך מיקוד באתגרים ובחסמים אשר יכולים לקבל מענה באמצעים טכנולוגיים לשם שיפור השירות. בד בבד ערכה הוועדה מהלך לאיסוף מידע על טכנולוגיות קיימות או חדשות בתחום. מטרת הוועדה הייתה להשתמש בנתונים שייאספו במסגרת המחקר לצורך מיפוי הטכנולוגיות המוצעות.

רקע

בתוכנית הלאומית למניעה וטיפול באלימות במשפחה פועלת ועדה ייעודית לפיתוח כלים דיגיטליים וטכנולוגיות מתקדמות שמטרתה לקדם את הטיפול בבעיית האלימות ולצמצם את היקפה

לשם הבנת הצרכים והתאמת המענים הנדרשים, נערך מהלך לאיסוף מידע ישירות ממקבלי ומקבלות השירות ומאנשי מקצוע המטפלים בהם באמצעות קבוצות מיקוד

הממצאים עשויים לשמש בסיס לפיתוח מענים טכנולוגיים, לשיפור המערך המטפל ולהסרת חסמים מבניים

הרציונל למהלך: מתן ביטוי לשותפות מקבלות ומקבלי השירות בתהליכי גיבוש מדיניות

בסיס אמפירי, יישומי, מקצועי וערכי

- תפיסה ולפיה מקבלות ומקבלי השירות הם המומחים המחזיקים בידע, במידע ובנקודת מבט הכרחיים לשם זיהוי החסמים והתמודדות עם הבעיה
- רתימת הידע והניסיון של מקבלות ומקבלי השירות ושל אנשי המקצוע נחוצה לגיבוש מדיניות ולפיתוח מענים ופתרונות למניעה, לטיפול ולמצבי חירום וסכנה
- מתודולוגיה שתפנית המגבירה את תחושת הערך והמשמעות של המשתתפים
- "Nothing about us without us"

בתור מישהי שחוותה מעגל אלימות, להשתתף היום זה די חשוב לי, אני יודעת שיש בנות שעדיין נמצאות שם וחוזרות לשם... אם הקבוצה הזו יכולה באיזשהו אופן לתת כוח למישהי זה כבר משהו"

קבוצות המיקוד – שיטה והליך

← הקבוצות הונחו על ידי חוקרות ממכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל – עובדות סוציאליות בעלות ניסיון מעשי והיכרות מעמיקה עם עולם התוכן

← על בסיס פרוטוקול הנחיה חצי-מובנה

← המחקר קיבל את אישור ועדת האתיקה של מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל

צירי התוכן

הממצאים יוצגו על פני שישה צירי תוכן שגובשו מראש על ידי הוועדה הייעודית לפיתוח כלים טכנולוגיים. על בסיס הצירים מופו האתגרים וההצעות לפיתוח מענים

קהילות ותמיכה

תמיכה רגשית קהילתית ותמיכה חברתית-סביבתית

סיוע בזמן אמת

עזרה מיידית בעת התרחשות האירוע או הסלמתו: יידוע של רשויות המדינה, המשפחה או לקהילה, תיעוד והגנה

איתור מצבי מסוכנות

סיוע לנפגעים ולפוגעים להבין את מצבם ולהתריע בפניהם או בפני סביבתם על מידת הסיכון

ידע ומידע

הנגשת ידע ומידע למי שנמצא במערכות יחסים אלימות או חשוף להן

טיפול מקצועי

תמיכה בתהליכי התערבות איכותיים ומיטביים וקידומם

תהודה ציבורית וחינוכית

הסברה ושינוי השיח החברתי והציבורי

סיכום הממצאים

קבוצות הנשים

ציר ראשון – איתור מצבי מסוכנות

חסמים בזיהוי נורות אדומות לקיומה של אלימות מנקודות מבט שונות

■ זיהוי רפלקטיבי

חוסר מודעות עצמית לזיהוי "תמרורי האזהרה" ולהערכת רמת הסכנה

”אני בכלל לא ידעתי שאני בזוגיות אלימה כי זה לא היה מכות”

”ראיתי בשירותים מדבקה עם טלפון לנשים במעגל האלימות וכתבתי בגוגל וראיתי את הסימנים: קנאה, מונע ממך כסף וכו', ראיתי שהכול קיים והבנתי שאני חייבת לצאת מהדבר הזה”

”בכלל לא הייתי מודעת לעובדה שיש דבר כזה שנקרא מעגל אלימות”

”ידעתי שאני מתחתנת עם גבר אלים... ידעתי שזה סטירה בחודש... לא חשבתי שזה יגיע לזה”

”לא ידעתי להגיד איפה עובר הגבול”

ציר ראשון – איתור מצב מסוכנות (המשך)

■ זיהוי על ידי הסביבה הקרובה

- בידוד של האישה מסביבתה הקרובה והסתרת המצב מתוך פחד, אשמה או בושה
- הגבר מציג חזות מתעתעת של חולשה וקורבנות

” הייתה להם תחושה שאני נמצאת עם בן-זוג מאוד אגרסיבי, אבל הוא כל כך ניסה לייפות את זה שכשהוא היה מדבר איתם, הוא היה מסביר להם כמה אני לא בסדר ועד כמה הוא טלית שכולה תכלת וסובל מהמערכת יחסים כי אני אלימה כלפיו. הם לא הבינו על מה אני מדברת”

” הם יכלו לראות... הסימנים הם תמיד חדים ועבים – כשהגבר יושב לידך ועוקץ אותך ומכניס לך מילים לפה ומדבר במקומך זה מאוד ברור מה שקורה שם”

ציר ראשון – איתור מצב מסוכנות (המשך)

■ זיהוי על ידי אנשי מקצוע

- כשל של אנשי מקצוע מן המערכות השונות (אכיפת החוק, החינוך, הבריאות והרווחה) בזיהוי אלימות והסימנים לה
- היעדר מיומנויות תשאל

” הייתי במיון אינספור פעמים אחרי כל אירוע אלימות, והייתי הולכת גם כדי לאותת מצוקה, בתקווה שמישהו ישאל אותי מה קורה ויפריד אותי ממנו. הוא היה נצמד אליי כדי להשגיח שלא אגיד שחטפתי מכות... הצוות הרפואי תייג אותי כאילו אני אוהבת בתי חולים, אף אחד לא פנה אליי ושאל אותי למה אני מגיעה שוב ושוב. לא הבינו למה אני שמחה ששולחים אותי לאשפוז, חשבו שאני עושה הצגה”

” הייתי מבקשת לצאת לשתות מים כדי להיות רגע לבד והיו עונים לי: "חכי עד אחרי הבדיקת רופא" והרופא היה צריך לעמוד על זה שאני צריכה את הפרטיות שלי, אח"כ אני חוזרת איתו (בן הזוג) הביתה אז לא יכולה לספר לידו.”

ציר ראשון – איתור מצב מסוכנות (המשך)

■ זיהוי במרחב הציבורי

- לנציגי גופים רשמיים (בנקים, מס הכנסה, המוסד לביטוח לאומי, משרדי ממשלה) חסרה המודעות לזיהוי דפוסי אלימות ושליטה
- היעדר נהלים מתאימים

” כשיש חשבון משותף בבנק, למה לא שואלים את בעל החשבון השני האם כל מה שקורה בחשבון שלך שקוף לך? בתור בעלת עסק פתחתי תיק במס הכנסה ואוטומטית זה עובר על שמו וכל הכסף שלי מנוהל על ידו”

” באנו לבנק לבקש הלוואה מהחשבון שלי ואיך שהיינו יוצאים מהדלת של הבנק הוא היה לוקח את הכסף. גם למקומות האלה יש אחריות, רואים אישה מפוחדת ומישהו לצידה שדוחף ומדבר במקומה. הפקידה יכלה לקחת אותי רגע הצידה לבדוק שאני מסכימה להלוואה הזאת ואני כן הייתי משתפת”

” אין מודעות במשרד הפנים ובביטוח לאומי. כשיצאתי מהמקלט מיד ביקשתי חיסיון על הכול ושהכתובת שלי לא תופיע במשרד הפנים. ביקשו ממני מכתב מעו"ס והייתי צריכה להתפלל שיאשרו... בסוף לא העברתי כתובת”

ציר שני – סיוע בזמן אמת

חסמים בהזעקת עזרה בזמן אמת

■ חוסר אמון במערכות הציבוריות

■ היעדר מענה מיידי מגביר את רמת הסכנה

■ פנייה למשטרה לא נתפסת בעיני הנשים כמסייעת ואף כמסכנת

” כשהגשתי תלונה ונתתי את כל העדויות וכל הסיפורים, תמונות, הודעות ווטסאפ עם איומים, עצרו אותי ושיחררו אותי אחרי חודשיים”

” ביום שפנית למשטרה נכנסתי להתקף חרדה כי פחדתי שהינה עוד שנייה הוא מגיע והוא הורג אותי רק על זה שדיברתי כי הוא איים עליי כל הזמן – אם את תפתחי את הפה שלך אוי ואבוי לך מה שיהיה לך, אז פחדתי מזה”

” ביקשתי צו הגנה מיידי ועד עכשיו לא הוציאו”

ציר שלישי – קהילות ותמיכה

חסמים ביכולת הסביבה הקרובה להוות גורם מסייע

- **בושה, הכחשה, הסתרה ואשמה** – החשש של האישה לשתף במצב מביא לצמצום מערכות התמיכה הטבעיות שלה

אני שכנעתי את כולם שהחיים שלי תותים ושהנישואים שלי אידיאליים... הייתי צריכה לייפות את הכול ולא שמו לב לכלום"

”

המבוכה תוקעת אותנו... אנחנו כמו בובות שלא יכולות להזיז שום איבר"

”

אישה יודעת את זה עוד לפני שהיא מתחתנת, אבל היא נמצאת בהכחשה. היא מסתירה בגלל הבושה וההכחשה"

”

לא כל אישה במעגל האלימות יכולה לשתף אותך בזה... מפחד, בושה... מאשימות את עצמן במה שקורה להן, הוא גורם לה להרגיש כאילו היא אשמה"

”

הבנתי שמה שקורה בבית הוא לא נורמלי אבל אמרו לי שזה בגללי וחשבתי שיכול להיות שהם צודקים ושאתי אשמה"

”

ציר שלישי – קהילות ותמיכה (המשך)

חסמים ביכולת הסביבה הקרובה להוות גורם מסייע

- ניתוק/ בידוד האישה מסביבתה באמצעות איסורים או מניפולציות

” לי אין משפחה והוא ניתק אותי מכולם... הייתי מספרת לכולם שהכול בסדר בבית ולא ידעתי לשתף ולבקש עזרה

” הייתי יוצאת החוצה ולמדתי להתחבר לוויי-פיי ולהיות בקשר עם העולם החיצון”

” הוא שטף לי את המוח ובודד אותי חברתית... לא ידעתי שזאת אלימות”

ציר שלישי – קהילות ותמיכה (המשך)

■ הסביבה כנותנת לגיטימציה לאלימות

- בשם ערך "שלמות המשפחה" – הפעלת לחץ על האישה לסלוח לגבר והאשמתה כאשר היא פועלת לשינוי
- מחירים קשים על חשיפת האלימות מסורתיות; נידוי וחרם, פסילה משידוך, תיוג הילדים

” המשפחה שלו ידעה שהוא אלים ומשתמש בסמים ובלגניסט, ואבא שלו ידע שהוא היה מכה אותי ואת הילדים...כעסתי עליהם כי הם ידעו הכול והתעלמו”

” הילדים שלי ידעו שיש אלימות... כשגילו שהגשתי תלונה על אבא שלהם כעסו עליי והפסיקו לדבר איתי”

” אני מגיעה מקהילה דתית חרדית, ואצלנו אם את מוציאה את זה החוצה הקהילה מנדה אותך וגם הילדים משלמים את המחיר”

” ההורים שלו שותפים לזה במאה אחוז... כשנשאלתי אם אני יכולה להיעזר בהורים שלו עניתי שהעזרה היחידה שאקבל מהם זה להעלים את הרעיון. זה מי שגידל את המפלצת”

ציר רביעי – תהודה ציבורית וחינוכית

- אדישות חברתית כלפי הבעיה
- חינוך ומניעה במסגרות אוניברסליות

” החינוך לזה [זוגיות מיטיבה] צריך להיות מגיל 0...”

” השנה הרגשתי שכל יום נרצחת מישהי... זה לא הגיוני שאנחנו כמו עופות שירים בנו... זה צריך להיות על סדר היום! נשים נרצחות ויום אחרי כולם שוכחים. זה מאוד מעצבן אותי ומסעיר אותי שכשאישה נרצחת כולם מזדעזעים וארגוני הנשים קמים... אבל כחברה ממשיכים לקבל את זה”

” צריך לחנך את הסביבה האדישה... שיבינו שהאלימות הזאת מובילה לרצח”

ציר חמישי – טיפול מקצועי

חסמים בפנייה לעזרה

■ חוסר אמון במערכי הסיוע הציבוריים

- ” את שומעת רווחה ומה את חושבת? שהם מוציאים ילדים מהבית...
אז את תחשבי אלף פעמים לפני שתפני”
- ” היה עוזר לי אם הייתי יודעת שיש מישהו מסביב שיכול לעזור עם זה,
אם היה גורם שהייתי יכולה להזעיק”

ציר חמישי – טיפול מקצועי (המשך)

חסמים וליקויים במערכי הטיפול

- זמינות ומיידיות המענים, צורך בסטנדרטיזציה שלהם על הטיפול להיות מיידו, זמין, נגיש ומותאם תרבותית, שפתית וגאוגרפית

...היו מקרים שהייתי מתקשרת 5 פעמים ביום כדי לתפוס את העו"ס שלי וכל פעם הייתי נתקלת ב-פעם היא בהפסקה, פעם בישיבה ופעם בחופש"

ואצלי במקלט הילדים לא קיבלו טיפול כי הילדים שלי דיברו ערבית"

נשים שחיות במגזר הערבי צריכות לדעת שיש להן אפשרות לפנות לעיר סמוכה. והם [הרשות] צריכים לדעת שאם מגיעה מישהי מכפר סמוך הם חייבים לטפל בה כאילו היא תושבת העיר... כי החברה שהן חיות בה מסתירה את זה ולא מטפלת"

ציר חמישי – טיפול מקצועי (המשך)

חסמים וליקויים במערכי הטיפול

- זמינות ומיידיות המענים, צורך בסטנדרטיזציה שלהם (המשך)
על הטיפול להיות מיידו, זמין, נגיש ומותאם תרבותית, שפתית וגאוגרפית

” הם צריכים להבין שכשאישה פונה ואומרת שיש אלימות צריך לעצור את הכול ולטפל בזה מייד - בלי שיקול דעת...”

” צריך שהטיפול יהיה מיידו וקבוע. אי אפשר לחכות, ובמצבים כאלה אסור שתהיה רשימת המתנה כי זה מצבים של חיים ומוות”

” לדעתי צריך שיהיו כללים מאוד ברורים לכל אנשי המקצוע, שהשירותים יהיו אחידים בכל המקומות

ציר חמישי – טיפול מקצועי (המשך)

■ איכות המענים

תפיסות ועמדות שיפוטיות/ סלחניות, שחיקה ואדישות

” יש מקומות שיש ממש שחיקה, כדאי אולי לעשות תחלופה של אנשי צוות... לא יודעת...
יש אוזלת יד... במקלט לא הפסיקו להגיד לי אולי אצלך הבעיה, אולי אצלך משהו לא בסדר,
אנחנו חוששים לילדים שלך, את בטוחה שתוכלי להסתדר?”

” כשפנית לטיפול בפעם הראשונה, נתקלתי בכזו אטימות שלא רציתי להמשיך לדבר וניתקתי
את השיחה וויתרתי על הטיפול... עד שאני באה ופונה שזה כ"כ קשה בחברה שממנה אני באה
אמרו לי אח"כ – אצלכם זה בכלל לא נהוג”

” צריך שיהיה משהו יותר מרתיע. בטיפול מסכימים עם התוקף שהוא מסכן”

” גם אני חוויתי את הזלזול כלפי אישה שפונה, מנסים להפחיד אותך ועושים מאמצים כדי
להוריד את התיק שלי מהמדף. אם הייתי משתכנעת שזה ככה בכל מקום, זה יכל לעלות לי
בחיים שלי”

ציר חמישי – טיפול מקצועי (המשך)

■ איכות המענים

■ תפיסות ועמדות שיפוטיות/ סלחניות, שחיקה ואדישות (המשך)

” הייתי רוצה בטיפול יותר הבנה. אני בטיפול במרכז אלמ"ב [אלימות במשפחה] וסיפרתי את הסיפור שלי ומה שחוויתי ואמרו לי שאני מספרת את זה בתור סיפור ולא משתפת רגש”

” חסרה העצמה. אישה נפגעת אלימות, גם אחרי שהיא מתלוננת וגם אחרי שהיא יוצאת – אף אחד לא יגיד לה וואלה את חזקה... זה לא יקרה מאף גורם מטפל. לא קיבלתי את המסר שאני יכולה להיות השולטת בחיים שלי... יכולה... מסוגלת... צריכה לעשות את זה. ובכל ההתעסקות עם מעגל האלימות מצפים מאיתנו לסמוך על אחרים ואין איזשהו מנגנון שמלמד אותנו לסמוך על עצמנו”

■ משך הטיפול והיקפו

” שיחה בשבוע זה לא מה שיעזור, לוקחים את הגבר ואומרים לו 'נו נו' פעם בשבוע, איך זה אמור לעזור?

ציר חמישי – טיפול מקצועי (המשך)

מקלטים

- היציאה למקלט כרוכה בניתוק של הנשים וילדיהן מסביבתם

” במקלט הייתה ציפייה לעזוב את כל החיים שהיו לי עד עכשיו ולהתחיל מחדש איפה שהנחיתו אותי... את תמצאי את הדרך שלך למצוא תעסוקה, מסגרות לילדים, והתפקיד שלהם הוא רק לשמור עלייך. את כאימא צריכה לוותר על כל חיך כדי להגן על עצמך ועל הילדים שלך”

- הסדרי ראייה – בזמן השהות במקלט מתקיימים הסדרי ראייה של הילדים עם האב (התוקף), ולעיתים נחשף מקום המקלט וגוברת רמת המסוכנות

” חברות שלי שהיו שם (במקלט) עם ילדים, הייתה אוזלת יד מאוד גדולה, חייבו אותן ללכת להיפגש עם האבא, יש לך ילדים והם חייבים ללכת לראות אותו”

- היעדר מערך טיפולי מספק ותומך דיו לנשים במקלטים

” אני הייתי במקלט עם חמישה ילדים, והרגשתי שחוץ מלאכסן אותי ולהגיד לי כמה אני חלשה לא עשו כלום. וזה היה מאוד מייאש”

ציר שישי – ידע ומידע

■ **חוסר ידע מידע על קיומם של גורמי סיוע והדרכים ליצירת קשר עימם**

” לא היה לי את האומץ ללכת ולא ידעתי שיש למי לפנות... שיש ארגוני סיוע... ידעתי שיש רווחה אבל לא ידעתי שהיא עוזרת במקרים כאלה”

■ **חוסר מודעות לזכויות המגיעות לנשים החוות אלימות (בקהילה ובמקלטים)**

” היה לי מאוד קשה להיכנס למקלט כי אני עצמאית ופחדתי לאבד את הלקוחות שלי, ועד היום אני נאבקת להחזיר את העבודה שלי, אבל אם הייתי יודעת שיש אפשרויות – מענק, עזרה בשכר דירה וכו', אז היה לי קל יותר לעשות את הצעד”

■ **היעדר הנגשה אקטיבית של הזכויות והיעדר סיוע לנשים לממשן בפועל**

” ביקשתי צו הגנה מיידית ועד עכשיו לא הוציאו. ניסיתי למלא את הטופס בעצמי והסתבכתי, ועכשיו אני מחכה שסיוע משפטי יחזרו אליי”

סיכום הממצאים

קבוצות הגברים

ציר ראשון – איתור מצבי מסוכנות

זיהוי מגבירי הסיכון לאלימות – גורמי דחק בתחומי חיים שונים והסמנים להם

” בן-אדם נגיד, לא עובד, מובטל. אז גם יש לו אולי רגשי נחיתות, דברים כאלו ואיפשהו זה מתערבב, את יודעת אדם זה עולם ומלואו... ואני חושב שבשורש מה שהוא אומר זה איפשהו שכשיש לבן-אדם ביטחון... אני חושב שזה כבר זה נותן לו תחושה של יותר רוגע. ביטחון כלכלי, ביטחון תעסוקתי... ביטחון גם בדברים אחרים... ביטחון רגשי, לא יודע מה. כל ביטחון”

” אני בהחלט יכול להעיד על דפוס קבוע, יכול להיות גם חיצוני – שזה אומר איזשהם שגרות שמשתנות, עומסים... בעבודה, חופש מבי"ס, עומס בבית... בידוד וכאלה. מאפיינים פיזיים – כשכולם ביחד הרבה זמן, או הרבה זמן בתוך האוטו...”

” אני לא עישנתי בחיים... לא סיגריות, לא השתכרתי בחיים, לא סמים לא כלום. ובזוגיות הזאת פשוט לקחתי יין בשביל להתעלם מכל מה שקורה...”

ציר ראשון – איתור מצבי מסוכנות (המשך)

זיהוי נורות אדומות להתפרצות אלימה או לקיומה של אלימות מנקודות מבט שונות

■ זיהוי רפלקטיבי ובתוך המערכת הזוגית

” אתה מתחיל לראות את התהליך הזה של הכעס והתסכול שלה והקושי הזה והניסיון הזה לריב בכל מחיר ואתה יודע שזה עומד להגיע”

” יש זוג שלדוגמה רגיל לקלל כל הזמן אבל ברגע שיהיה איזושהי אלימות, כאילו פיזית אז זה חצייה של גבול מסוים. אז אני חושב שברגע שיש ת'חצייה של הגבול הזה, לא משנה מאיזה צד, אז זה באמת מקרה שעלול להוביל לתגובה תוקפנית מאחד הצדדים”

” אחד מהסימפטומים אצלי הוא בא לידי ביטוי בנהיגה, כשאנחנו באוטו ויש בלאגן וזה, אז אני גם נוהג בצורה מאוד אגרסיבית... אז זה כאילו איזושהו קו אדום, ועל זה אנחנו סיכמנו לפני כמה חודשים. אם היא מרגישה שזה קורה היא אומרת לי – 'עצור! עכשיו', זו איזושהי הבנה הדדית, זה איזושהו דגל שהוא מבחינתי קדוש”

ציר ראשון – איתור מצבי מסוכנות (המשך)

■ זיהוי על ידי הסביבה הקרובה

” די רואים את יודעת... זוג שכל שישי היא מבטלת, קובע איזשהו ארוחה ומבטל אותה, או זוג שיש כל פעם אי נעימויות בחגים שהם רבים ביניהם או בשבתות, לא משנה אפשר לראות את זה...”

” יש שפת גוף... הלכתי עם הבת שלי לדודה שלי לבקר... והבת שלה אומרת לי... אתה לא שמח! והיא קלטה את זה”

” היום כולנו אנשים כחברה אלופים בלשים על עצמנו מסיכות ולהיות הזוג הכי מדהים ומאושר באינסטגרם, אבל בפנים, בבית להיות האויב הכי גדולים אחד של השנייה”

” ההורים שלי או האחים שלי יודעים באיזושהי צורה שמשהו לא תקין בהתנהגות שלי... מבלים הרבה... נמצאים, חופשות... ארוחות... אני רואה שמסתכלים עליי ומחליפים ביניהם מבטים...”

ציר ראשון – איתור מצבי מסוכנות (המשך)

■ זיהוי על ידי אנשי מקצוע מהמערכות השונות והעברת המידע ביניהם

” אם הייתה איזושהי דרך לערב ת'רווחה לפני, לא יודע אולי רופא משפחה... לא יודע, לא יודע”

” ברור כי זה טיפול מטעם הרווחה... והם לא יודעים! ברור שהם יתעוררו אחרי הפיצוץ”

” זו איזושהי אסקלציה, שזה שלבים שבסופו של דבר נגמרים בפיזי. אני רואה את זה על עצמי... שזה חלק מהתהליך. אני לא חושב שיש מישהו שיום אחד בוקר אחד הרביץ לזוגתו, קודם יבוא בצעקות... קללות... לא יודע... כל מיני”

” למה המשטרה גם לא עירבו ת'רווחה בעיר שהיא גרה?... אין קשר בין הרווחה פה והרווחה שם”

ציר שני – סיוע בזמן אמת

חסמים בהזעקת עזרה בזמן אמת

■ חווית חוסר אמון במערכות הציבוריות

שאני בא למשל...מתלונן לא מתייחסים אליי”

” (יש) חוסר אמון מוחלט של הגברים בכל השירותים שהמדינה מעניקה, ובגלל זה אנחנו לא פונים לקבל עזרה”

” גבר לא פונה למשטרה, גבר לא פונה לרווחה, גבר לא פונה לאף אחד כי הוא יודע שאם הוא יתלונן דווקא ישימו אותו במעצר בסוף... אין אמון במערכת”

” המערכת מעודדת אלימות במשפחה לדעתי איך שהיא בנויה, אם לא היה ככה מצב שיש אי שוויון קיצוני זה מעודד אלימות, כי מצד אחד הנשים מרגישות שאין להן מה להפסיד, מותר להן לעשות הכול, מה אכפת להן... ומצד שני הגבר מרגיש שאין לי מה לפנות לאף אחד כי אני רק אפסיד. אז אני אחשוב ואחכה ואסבול עד שאני אתפוצץ וגם אז, טוב כבר אין לי מה להפסיד גם ככה, אז אני ארים את הידיים ואעשה משהו יותר חמור והמערכת מעודדת את זה”

ציר שני – סיוע בזמן אמת (המשך)

■ היעדר מענה מיידי מגביר את המסוכנות בזמן אמת

” בפעם הראשונה שהתקשרתי אמרתי 'אהלן, זה דחוף, הינה ההפניה מבית משפט, אני צריך לקבוע פגישה הכי דחופה בעולם להתחיל טיפול' ואח"כ זה היה אמור להיות עם אשתי – זאת אומרת כבר 20 יום... והייתי פעמיים... בזמן הזה אני יכול להתאבד או לרצוח”

” אני חושב שיעשה לנו טוב לדעת שבכל מקרה יש לנו מישהו להרים אליו טלפון במקרי קצה... אם היית מבקשת ממני להמר עכשיו אם הייתי משתמש בזה? התשובה היא לא. אבל אם הייתי יודע שזה שם... היה צורך שאם אתה מגיע לקצה, שתוכל להתקשר”

■ צורך בלמידת אסטרטגיות לזיהוי התפרצות אלימה ולהסלמתה ובוויסות עצמי

” המקום הזה... פשוט לעצור ולצאת החוצה... לנשום אוויר”

” אם לא ידענו לספור עד 10, אף אחד לא יחשוב על כפתור מצוקה, ועל דברים כאלה. או להתקשר, כי אתה פועל באינסטינקט שלך, כי אתה לא מביע את הרגש או איך שלא אומרים את זה”

ציר שלישי – קהילות ותמיכה

חסמים ביכולת הסביבה הקרובה להוות גורם מסייע

■ בושה והסתרה

”אצלי לא ידעו... לא יודעים. אני מאוד מתבייש בזה ומחביא את זה”

”(צריך) לשתף את הסביבה ולא להתבייש להוציא את זה החוצה, את התסכול ממה שקורה בבית... לא לשמור את זה, להוציא את זה החוצה”

”אני כבר הגעתי למצב שאני משקר, אני אומר 'הכול טוב הכול טוב', כי כבר לא נעים לי. עוד פעם בלגן עוד פעם זה... עוד פעם ועוד פעם...”

ציר שלישי – קהילות ותמיכה (המשך)

חסמים ביכולת הסביבה הקרובה להוות גורם מסייע

■ חוסר אמון ביכולת הסביבה הקרובה לסייע

הם... רצו לעזור. כולם רצו לעזור כאילו. אבל לא לכולם יש את הכלים לעזור..."

גם הסביבה התומכת לא יכולה להיות שם 100% כל הזמן בשבילך, יש להם ת'חיים שלהם. הם לא יכולים לתת פתרון הם לא יכולים לתת טיפול שורש"

נותנים לך עזרה בתסמינים לא במהות... כאילו אולי ניתן לך קצת כסף לאיזה טיפול, אולי קצת ניתן לך איזה שיחת עידוד, בתכלס, ברגע האמת אף אחד לא יכול לעזור"

ציר שלישי – קהילות ותמיכה (המשך)

■ רתיעה של הסביבה מהתערבות בתא המשפחתי

5 שנים גרנו בצפון, איזו תקופה, 5 שנים וואלה... המשפחה לידינו, היו שם פיצוצים אחי, צרחו, הוא עליה היא עליו בלגן שלם! אם לא הייתי מתבייש הייתי בא מציע איזו עזרה ברמה שאני יכול. אבל כאילו 'תה כאילו יודע, אתה מפחד לדחוף את האף כי אולי אתה חוצפן...'”

יכול להיות שאם היו אומרים לי אם תתנהג ככה בליל הסדר אז אל תבוא... יכול להיות שהייתי חושב פעמיים. אם היה שוט על ההתנהגויות האלה הייתי אומר וואלה... לא נעים להיות לידי... אני מבין אנשים... לא יודע מה... סתם, אם אח שלי היה אומר לי 'אני פה עם הילדים שלי אז אני לא רוצה שהם ילמדו כזאת התנהגות' אז... אני לא חושב שזה היה מביא אותי להתנהגות אחרת, אבל זה היה מביא אותי לחשוב עוד”

אנשים לא יכולים כאילו להכניס ת'אף שלהם לתוך ה... קישקע של אנשים כן? לא הגיוני, אני שומע לפעמים צעקות מהשכן שלי...”

■ הסביבה כנותנת לגיטימציה לאלימות

אני קיבלתי הרבה רציונליזציה של המצב מצד המשפחה שלי... ההורים שלי ואחותי בעיקר הבינו יותר אותי מאשר אותה, וגם היו משפטים כמו: 'טוב גם אני הייתי משתגע אם זה היה קורה לי'... אבל זה לא היה עידוד להשתגע, זה היה עידוד ל'אתה נורמלי כי גם לי זה היה קורה בסוף”

ציר רביעי – תהודה ציבורית וחינוכית

■ החוויה המרכזית: התעלמות מאלימות כלפי גברים בתודעה הציבורית ובתקשורת

בבסיס של החברה, היא מתייחסת לגבר שונה לחלוטין מהאישה, שזו טעות ממש ממש בסיסית. אני למשל, אני לא גבר אלים אבל אני חוויתי אלימות מילולית שזה פשוט לא יאומן, גם היום כשאני גרוש וזה, אני יכול לקבל שעה צעקות וקללות"

”

שהתפיסה של החברה, הבסיסית, זה שגברים הם אלימים כי הם חזקים, ונשים אין דבר כזה, הן לא אלימות הן לא זה... יש כאלה אגב שגם משתמשות באלימות פיזית... אבל תמיד אומרים 'לא... מה פתאום והיא מסכנה והיא זה...' תביאו לי הדוגמאות היומיומיות שאישה יכולה להתעלל בגבר ברמות שהן בלתי אפשריות"

”

החברה היא מעוותת... וכל השיטה מעוותת, אף פעם לא סופרים אישה שבאמת משתמשת באלימות... אז מה, אז היא לא מרימה ידיים, אבל היא אלימה לאורך כל הדרך. ואת זה יש בגלל שגבר הוא חזק ויש סטיגמה"

”

התקשורת מתקשרת בנושאים של אלימות במשפחה: גברים הרביצו/ רצחו/ עשו משהו לאיזה אישה. אם תפתחי חדשות בלא יודע כמה שנים האחרונות, לא תמצאי שום דבר שהוא שובר את הקו האחיד הזה. וזה הורג את כל מוסד המשפחה בישראל"

”

ציר רביעי – תהודה ציבורית וחינוכית (המשך)

■ חוויה של דמוניזציית הגבר האלים בחברה

” אני מת להוציא ספר על המפגשים האלה... מבחינתי, הכותרת של הספר זה: 'לא אלימים – רגישים'... כדי שיבינו שיש פה אנשים שהם נורמטיביים סה"כ, רק שיש להם קצת רגש... אנחנו סה"כ בני אדם אנחנו לא מפלצות”

” זה כאילו ברמה של המודעות זה לא ישר כאילו רצים לפרסומות 'אלימות במשפחה! הגבר הוא מפלצת!'”
 ” להוסיף [בקמפיינים להעלאת] מודעות... אנחנו אנשים נורמטיביים בסך-הכול”

■ מערכי ההסברה: תוכנם, היקפם, קהל היעד שלהם והמדיה להעברתם

” אני חושב שאם הייתי רואה לפני ה"פיצוץ" שלי נקרא לזה ככה... אולי פרסומת אחת: 'אתה במצוקה? המצב המשפחתי בבית לא תקין? אתה מרגיש שמשהו לא עוזר לך?' שיש לך עם מי לדבר, יש לך לאן לפנות”

” אז צריך לעורר מודעות, מודעות גם אצל אלה הפגועים וגם נגיד הסביבה שלהם. שכאילו אלו שפגועים יאפשרו לאחרים לגשת אליהם ולהציע את זה... 'מכירים זוג שקשה להם? פנו לכוכבית... וכו' ונעזור לכם”
 ” יש איזשהו עלון שמפרסמים בקופ"ח לנשים שסובלות מאלימות והכול בלשון נקבה”

ציר רביעי – תהודה ציבורית וחינוכית (המשך)

■ סוציאליזציה לתפקידי מגדר סטראוטיפיים

” אנחנו כשגדלנו ונפלנו אבא ואמא אמרו לנו 'עזוב נו.. קום קום תהיה גבר', כשילדה הייתה נופלת היו מחבקים אותה. אנחנו לא אלימים כי אנחנו חזקים, אנחנו אלימים כי למדנו להדחיק, כי אנחנו דווקא חלשים בנקודה הזאת. החברה [הינה לשאלה שלך] לא יודעת להכיר בזה שלנו סתמו את הפה, אנחנו בוכים הרבה פחות מנשים, ולכן ההתפרצות היא באה יותר מהיד וזה דבר שצריך מהבסיס צריך לשנות”

■ היעדר חינוך ומניעה במערכות אוניברסליות

” יכול להיות שהייתי מכניס את זה אולי בתור תוכנית לימודים... ילד תיכוניסט, הוא לא מבין מהחיים ש'לו על הדברים האלו עד שהוא לא מתחתן בתכלס... או שהוא לא נמצא עם מישהי... הם גם חשופים לכל הדברים האלו”

” אני מגיע מהציבור הדתי, עכשיו יש כזה דבר אצלנו למי שמעוניין שהוא לפני החתונה הוא [רב] עושה כזה הכנה לזוגיות... כל זוג שמתחתן צריך שיהיה לו איזה משהו מסוים”

ציר חמישי – טיפול מקצועי

חסמים בפנייה לעזרה מקצועית

■ רתיעה מזיהוי עצמי כגבר אלים

חשבתי שאני אבוא ויהיה לא יודע... רק גברים שהם סופר אלימים, משהו כזה כאילו.."

”

לי היה הרבה לבטים אם אני רוצה בכלל להגיע לפה... לא היה לי איזושהי חובה להגיע לפה אבל אני חושב שזה הרבה יושב על מקום כזה של סטיגמות, כאילו מה אני, מה לי ולאלימות במשפחה? אני לפחות לא הצלחתי כאילו לתפוס את עצמי במקום הזה"

”

הציעו לי פעם ראשונה קבוצה דומה... לא הסכמתי, בעיקר בגלל שהרגשתי שמה יש לי להסתובב בקבוצה של גברים ואין אנונימיות ולא בא לי להכיר ולא בא לי להיחשף וגם לא הייתי מודע לזה בכלל שיש איזושהי בעיה"

”

אני חושב שאנחנו באים לטיפול אנחנו פוגשים את החסכים שגרמו לנו להיות אנשים שלא בדיוק רצינו להיות... הורה כזה... בעל כזה... בן כזה..."

”

ציר חמישי – טיפול מקצועי (המשך)

■ הסכמה להשתתפות בטיפול נתפסת כהודאה פומבית באשמה

” הייתי בדעה שאם אני נרתם לזה... שאם אני משתף פעולה אז אני... סוג של כביכול מודה בזה שיש איזושהי אלימות במשפחה”

■ חוסר אמון במועילות הטיפול

”...וגם בזמן שנפגשתי עם אותה עובדת סוציאלית שראיינה אותי לקבוצה... היא לא הדגישה לי את זה מספיק בשביל שאבין מה זה יתרום לי”

” פחות חשבתי שזה יתרום לי... גם בנושאים של לאו דווקא אלימות פיזית או... את יודעת באופן כללי, בשביל לשפר את המצב בבית”

ציר חמישי – טיפול מקצועי (המשך)

חסמים וליקויים במערכי הטיפול המקצועי

■ זמינות ומיידיות המענים

” אין להם אפשרות, לא ב-5, לא ב-6, לא ב-7, לא ב-8, לא ב-9, לא ב-10. בכל השעות שאנחנו פה! אני פה! אז איך הם...? אז אין מענה ואין תקציב ואין כסף או אין כוח אדם”

” אני הגעתי לפה חצי מיוזמתי, התחננתי שיקבלו אותי פה, היה צריך להילחם ולהציק כל הזמן ולהגיע למנהלת וללכת למשטרה, כדי שיפנו למנהלת כדי שייתנו טיפול.. כן. ואם לא היה אצלנו איזשהו מקרה של סכין, בכלל לא פותחים ת'דלת. זה צריך להגיע למקרה של סכין כדי שמישהו יסכים לקבל?”

” היה לנו איזשהו הסדר עם הקופ"ח ל-3 מפגשים ואח"כ זה היה קופץ במאות שקלים שלא יכולנו להרשות לעצמנו את זה... אולי אם היה איזשהו הערכה או סבסוד או איזושהי מסגרת שהיינו יכולים להיעזר בה לפני כל הבלגן. אז אולי לא היינו מגיעים למקומות האלו... הלוא זה בועה, שהיא הולכת וגדלה עם הזמן ואז מגיעה לפיצוץ. זה אף פעם לא מ-0 ל-200”

” אתה מקבל מענה בשלב האחרון ממש לפני שתיכנס לכלא, שמה אתה תהיה בזבז כסף גדול יותר, פה עדיף להוציא עליך קצת כסף, באים לשעה – שיהיה לך טיפול לפני שתגיע לשם”

ציר חמישי – טיפול מקצועי (המשך)

■ איכות המענים בשירות הציבורי

” זה גם מאוד באיכות של הטיפול... כי אנחנו יודעים שברמות העיקרון נגיד ברפואה, אז הטיפולים הרבה יותר טובים ואיכותיים מטיפולים של קופות החולים”

” וצריך להכשיר את המטפלות לזה... אני לא יודע אם [היא] מסוגלת להתמודד עם דברים כאלה”

” כל פעם שאתה בא הן מאחרות, הן יושבות שם בפנים ושיחה...”

” יש מקום לדברים יותר יצירתיים ממה שאנחנו עושים פה... איזושהי סדנה חווייתית, יש מקום לזה, מקום לשבת סתם ולדבר ולנסות להוציא מעצמנו”

ציר חמישי – טיפול מקצועי (המשך)

■ משך הטיפול והיקפו

הטיפולים שלי קצרים מדי לדעתי, שעה זה לא מספיק לי"

”

ואני רואה שלא עברתי את כל הדרך ופתאום זה נגמר, באמצע הדרך..."

”

והקבוצה עוד מעט נגמרת ואנחנו מרגישים כזה טעם של עוד, אנחנו לא רוצים שזה ייגמר"

”

הדברים החשובים לוקחים עוד ועוד ועוד... חומר לעבוד עליו עם עצמי... אני רוצה לתחזק

”

את זה... פשוט רוצה להמשיך לתחזק"

אני חושב שמעצם זה שאנחנו מגיעים לפה אנחנו מתחזקים ומרפאים לאט לאט את הדבר

”

הקשה הזה שהבאנו לפה... אתה תראה את זה כל כך כל כך איטי, שבסוף אתה תגיד 'אוקיי

זה תחזוקה... אני מסתכל על עצמי, אני עשיתי דרך"

ציר חמישי – טיפול מקצועי (המשך)

■ צורך באימוץ גישה זוגית ומערכתית בטיפול באלימות במשפחה

” אנחנו עכשיו בטיפול נכון? זה כמו תרופה, אבל מה קורה לצד שני? ...אנחנו בטיפול, בסדר, אבל צד שני מה? שמה זה יותר גרוע...”

” בסדר, אני מטפל, בסדר, אבל כשאני חוזר הבית, עוד הפעם הסרט מתחיל! האימה מתחילה עוד הפעם. אני בטיפול אבל הצד השני לא בטיפול, אז עוד הפעם אני ה...”

” אני עושה תהליך מסוים ואני בשינוי, ואשתי, אשתי רק צופה בזה שאני מטופל אבל עדיין מתמודדת עם קשיים משלה ואין לה מי שיעזור לה, אז המצב בבית נשאר אותו דבר. אז כאילו, המצב מתוח בבית, אבל אם אשתי הייתה מטופלת וגם אני הייתי מטופל, אז... כי זוגיות זה שתיים אין מה לעשות, זוגיות זה לא בן-אדם אחד שייקח עליו ת'כרכרה וייסע, לא! זה זוג. זה טנגו של שניים ושני הבני זוג צריכים להיות מטופלים. ואולי לזוגיות הבאה שלי, כל מה שעשיתי פה זה יעזור, אבל לזוגיות הנוכחית שלי, אם אשתי לא תהיה בטיפול אז זה לא יעזור, זה הכול”

ציר חמישי – טיפול מקצועי (המשך)

■ צורך בעבודה שיטתית, מתוכננת ומוערכת

יש מן איזושהי תחושה כזאת שעלית על האוטובוס ו... נוסע – לא משנה כל כך לאן, העיקר שזה נוסע. אני מעריך את הטיפול הזה ויכול להיות שהוא גם עזר לי בצורה מסוימת, אבל זה משהו כזה מתמשך אין-סופי..."

”

לפעמים אנחנו מגיעים למפגשים ואין איזה... מה זה לפעמים? כמעט תמיד, אין איזשהו תוכן מסוים... 'אז מה קורה...?' 'וואללה היה לי שבוע קשה' והמפגש מתגלגל ככה שזוהי הדינמיקה ולי זה מרגיש משהו כזה קצת... ארעי כזה"

”

אין איזשהו תהליך שאני יכול לבוא ולבדוק – האם משבוע שעבר, האם מלפני חודשיים אני הצלחתי להשתפר... משהו שגם ייתן לי איזושהי סוג של מוטיבציה או להגיד לי: 'וואלה זה לא עובד, אתה צריך טיפול מסוג אחר'"

”

אתה משחרר קיטור קודם כול. שבועי אתה משחרר קיטור... אתה מספר מה שהיה וזה וזה... ועל הדרך אתה גם מתחיל לאסוף כלים פה ושם כשיש זמן"

”

ציר חמישי – טיפול מקצועי (המשך)

■ חווית הקבוצה: שותפות, לגיטימציה, שיקוף

” בקבוצה, אתה נחשף יותר, אתה נחשף לאנשים...”

” הקבוצה באמת מאפשרת לך לראות הרבה דברים שלא רק אתה חווה אותם וצדדים שונים של הדברים שחווים אותם”

” יש משהו בקבוצה שאתה מגיע ואתה ישר מתמקם; יש יותר ממני, יש פחות ממני, אבל, אני לא לבד כאילו... לא רק אני חווה את זה, מתמודד עם זה”

” אתה מרגיש שאתה לא חרא, אתה נורמלי... הגעתי לפה ואחרי ששמעתי ת'סיפורים הבנתי שהמצב שלי עוד טוב”

הבדלים בין שתי קבוצות הגברים – חדשה לעומת ותיקה

- על אף שבשתי הקבוצות בוטא ייחוס סיבתי חיצוני לאלימות, בקבוצה הוותיקה היו למשתתפים יותר מיומנויות רפלקטיביות והם הביעו מידה גבוהה יותר של לקיחת אחריות

” ואני באתי לפה לא בשביל ההתנהגות שלה אלא בשביל ההתנהגות שלי. שכן הרמתי את הקול, ששברתי זכויות של דלתות... דברים שהם לא...”

- בקבוצה החדשה בוטאו רמות גבוהות של תוקפנות; בין הגברים לעצמם וכלפי מנחת הקבוצה: טון דיבור, עוצמת קול, שפת גוף וביטויים מילוליים

” את בפן של העבודה שלך וזהו.. לא מעניין אותך איך אני חוזר הביתה ושאשתי לא מטופלת”

הבדלים בין שתי קבוצות הגברים – חדשה לעומת ותיקה

- בקבוצה החדשה עלתה יותר ביקורת כלפי המערך המטפל ואנשי המקצוע
- תפקיד הקבוצה: בקבוצה הוותיקה הגברים התייחסו לקבוצה כאל מסגרת ששומרת עליהם ומלווה את התהליכים שהם עוברים.

” זה שההתקדמות אולי אתה לא רואה אותה, אני כן רואה אותה בהרבה דברים, ממש יחסית מהיר לעצמי שאולי דברים היו לוקחים לי הרבה זמן. גם זה שאני לומד מהתגובות של אנשים. כל אחד הוא כאילו הפסיכולוג שלי, בצורה מטאפורית, כן?”

בקבוצה החדשה נצפו אלמנטים קבוצתיים דיס-פונקציונליים של אישור חברתי ומתן לגיטימציה לאלימות

” אתה מרגיש שאתה לא חרא, אתה נורמלי... הגעתי לפה ואחרי ששמעתי ת'סיפורים הבנתי שהמצב שלי טוב...”

סיכום הממצאים

קבוצת אנשי המקצוע

ציר שני – סיוע בזמן אמת

חסמים בהזעקת עזרה בזמן אמת

- **חוסר אחידות בין רשויות שונות מבחינת מהירות ואיכות המענה המיידית של המשטרה בזמן אמת**

” כרגע מה שיש למשטרה להציע... זה מאוד שונה בין ערים שונות. יש משטרות שיוצרות מעטפת לאישה ואז היא מרגישה שהיא מוגנת... אבל לצד זאת יש ערים שהן ממש לא...”

- **חוויה שלילית וחוסר אמון של הנשים במשטרה**

” כאשר אישה נמצאת במצוקה, האפשרות הזאת של להרים טלפון למשטרה לאו דווקא מקנה לה ביטחון, על בסיס ניסיון עבר שלה...”

ציר שני – סיוע בזמן אמת (המשך)

- הזעקת עזרה באמצעות הטלפון אינה תמיד אפשרית משום שהיא גלויה לתוקף, ולכן נדרש פתרון טכנולוגי חלופי

” לפעמים הגבר האלים לוקח לאישה את הטלפון וזורק אותו... ואם היה לה תכשיט שהיא הייתה לוחצת עליו בזמן אמת, מייד זה מתריע גם אצל איש הקשר, גם במשטרה והם שולחים אליה נייצת... הגבר לא אמור לדעת. הטלפון זה לקחת, לפתוח סיסמה, לצלצל – זה לוקח הרבה זמן, ולפעמים אין לה את האפשרות הזאת”

- נקודת הזמן שבה נדרש סיוע מיידי עשויה להיות המוקד לפתרון טכנולוגי

” הרבה חוויות של נשים שמרימות טלפון למשטרה, לא בטוחות שהיא תגיע בזמן כדי להציל אותן... ואז פתרון טכנולוגי יכול להיכנס בטווח הזה ולגשר על הפער”

ציר שלישי – קהילות ותמיכה

חסמים ביכולת הסביבה להוות גורם מסייע

■ רתיעה של הסביבה מהתערבות בתא המשפחתי

- צורך בהסברה באמצעות פרסום לציבור הרחב על חשיבות של אחריות הדדית וקהילתית שעשויה לעודד התערבות של הקהילה במצבי סכנה אקוטיים

פרסום צריך להיות [גם] לקהילה... אם יש אחריות קהילתית, האחריות היא גם לשים לב מה קורה בדלת של השכן שלך. ומה קורה לחבר של הילד שלך שמגיע ואולי מספר כל מיני דברים. באמת לפתוח את הראש ולעזור לאותם אנשים גם למצוא את הכתובת עם מי לדבר, עם מי להתייעץ..."

ציר רביעי – תהודה ציבורית וחינוכית

מערכי ההסברה: תוכנם, היקפם, קהל היעד שלהם והמדיה להעברתם

- מניעה באמצעות תהליכי חינוך והסברה בגילים צעירים על זוגיות מיטיבה

” חינוך לדור הצעיר: אין פתרון פלא”

- חוסר הלימה בין המאפיינים והצרכים של הדור הצעיר ובין התוכניות החינוכיות הקיימות

” פרויקט 'חברות וזוגיות ללא אלימות' עדיין מתקיים כמו פעם, אין בזה משהו טכנולוגי. זה לא קיים בכל מקום, וגם אם זה קיים זה כמו שהיה לפני 20 שנה”

- שימוש בכלים טכנולוגיים לשם העברת מסרים חינוכיים והפעלת תוכניות חינוכיות הוא רלוונטי במיוחד בגילים צעירים

” לנוער היום אפשר לפנות באמצעים אחרים. אולי עדיף לגייס סלבס שבני נוער עוקבים אחריהם לעשות פרויקט שלבני הנוער יהיה קל להזדהות איתו... זה לא מספיק מה שיש היום, אל נוער צריך לדבר אחרת”

ציר חמישי – טיפול מקצועי

חסמים בפנייה לעזרה מקצועית

■ גברים תופסים את גורמי הטיפול כמוטים לטובתן של הנשים

” נשים מגיעות, מי שלא מגיע זה הגברים. בכל הפרסומים הגברים מאוד דמונים ומזוהים כאנשים רעים וזה בטח לא יגרום להם לפנות או לשתף איתנו פעולה. אנחנו מייצגות נשים לתפיסתם, שאנחנו בעד נשים”

■ גברים נרתעים מהגעה לטיפול משום שהם רואים בכך הודאה באשמה, במיוחד כאשר הם מוזמנים לטיפול בסמיכות להליכים הפליליים

” הרבה מהם בהכחשה, הם לא מודים באלימות ואם הם באים לפה זו בעצם הודאה בזה שהם אלימים”

” ברגע שיש תלונה במשטרה, כל רצונו של הגבר הוא להכחיש כדי שיסגרו את התיק, ואם הוא בא לטיפול אז לכאורה זאת סתירה או כאילו שהוא מודה בחלק שלו ולכן זה גורם לרתיעה מאוד גדולה”

ציר חמישי – טיפול מקצועי (המשך)

חסמים בפנייה לעזרה מקצועית

■ הטיפול בגברים מועיל – יש צורך ליזום פנייה אליהם ולהציע עזרה טיפולית

אישה נפגעת אלימות, ברגע שהגבר שלה נמצא בטיפול או בתהליך טיפולי...
 ברגע שלגבר יש איפה להביע את הכעסים שלו, את הלחצים, את התסכולים שלו –
 מידת הסיכון יורדת באחוזים גבוהים. חלק מהמאמצים צריכים להיות מכוונים
 לגברים... להתחיל לקרוא גם לגברים, לא רק לנשים, ולהזמין אותם לפתח שיח,
 איזושהי אפשרות להתייעץ, לספר לשאול, בצורה אנונימית ומכבדת"

ציר חמישי – טיפול מקצועי (המשך)

חסמים וליקויים במערכי הטיפול המקצועי

■ זמינות ומיידיות המענים

■ היעדר כוח אדם מספק למתן מענה טיפולי מקיף

” אין לנו מי שיטפל. כמות הנשים שמגיעות... זה משהו שאנחנו כבר לא יכולים לעמוד בו”

■ עלייה במספר הפניות לשירותי הסיוע (עקב הגברת המודעות לתופעת האלימות במשפחה על סוגיה) וחוסר יכולת של המערכות לתת מענה

” אני לא חושבת שמבחינת כוח אדם יש את ההבנה שכל שאנחנו מפרסמים יותר, שזה דבר חשוב ומבורך כמובן, אבל צריך לדעת גם לתת מענה”

ציר חמישי – טיפול מקצועי (המשך)

■ איכות המענים

- היעדר מערכת טכנולוגית מתכללת שתאפשר העברת מידע באופן שוטף ומיידית בין כלל הגורמים המקצועיים

” יש בעיה בהקשר הטכנולוגי שאין גוף אחד שמאחד את הכול... אם אני מעבירה משהו למשטרה צריך שהם ידעו על זה. הגבר שמשתחרר, הם [בית מעצר/ כלא] שולחים לי פקס ואז גם המשטרה שולחת לי פקס”

- שימוש בטכנולוגיות מיושנות שאינן מאפשרות טיפול מיטבי ומיידית

” היום עובדים עם פקסים מול משטרה כמו בימי הביניים – אנחנו מקבלים פקסים מהמשטרה ושולחים להם פקסים, שירות בתי הסוהר, שירות מבחן – זה הכול מתנהל עם פקס. גם אנחנו לא ערוכים בכלל מבחינה טכנולוגית – משתמשים במחברות צהובות ואחת לכמה זמן אנחנו מעבירים למחשב. אין שום דבר שעובר באונליין”

ציר שישי – ידע ומידע

■ שימוש בפרסום ובשיווק לצורך הנגשת מידע לציבור ולעידוד פנייה לעזרה

פרסום, שיווק ומידע זה דבר חשוב ביותר, אנחנו רואים את העלייה בפניות בעקבות כל מה שקרה בשנה האחרונה. ואני חושבת שלפרסום יש חלק מאוד גדול בזה”

מאוד חשוב לפרסם שניתן לפנות לשירותים מקצועיים, בצורה אנונימית, טלפונית, בכל מיני דרכים”

■ הנגשת כללי "עשה ואל תעשה" לנשים שמכירות במצב הסכנה שבו הן נתונות

אני חושבת שנורא חשוב לפרסם את 'עשה – אל תעשה'. כשאישה מזהה שיש לה בעיה, הנושא של עשה ואל תעשה הוא מאוד מהותי, כי אם נתבונן בנשים האחרונות שנרצחו, הן לא היו ערות לנושא של איך הן צריכות להתנהג על מנת שחס וחלילה זה לא יגיע למצב הזה, והן עשו הרבה טעויות בדרך שהובילו עד למצבים הקשים ביותר”

ציר שישי – ידע ומידע (המשך)

- פרסום והסברה על קיומם של סוגי אלימות נוספים מלבד אלימות פיזית

” העלייה המשמעותית שהגיעה אלינו זה במודעות של נשים שאלימות היא לא רק אלימות פיזית, אלא אלימות כלכלית, אלימות נפשית, אלימות באמצעות הילדים, זאת אומרת כל האלימויות המוסוות יותר. מגיעות אלינו נשים... שרק אחרי שהן הגיעו אליי הן יכלו לזהות ולהגיד על עצמן 'אני נפגעת אלימות', כי לא הייתה אלימות פיזית שם”

- על הפרסום המיועד לגברים אלימים להיות מנקודת מבט טיפולית ולא שיפוטית

” חשוב שהפרסום יגיע לגברים... באמצעים נורמטיביים ובשאלות נורמטיביות – לא 'האם אתה אלים?' אלא 'האם קשה לך ואין לך כלים?'”

סיכום ומסקנות

מסקנות ותובנות כלליות על המהלך

על אף שמטרתו המקורית של המהלך הייתה לזהות ולאפיין את הצרכים אשר יכולים לקבל מענה טכנולוגי, במהלך המפגשים נצבר ידע רב ועשיר בנוגע לצרכים של מקבלות ומקבלי השירות ושל אנשי המקצוע, ובנוגע לחסמים שיש להתיר במענים הקיימים

יש חשיבות רבה למהלך מסוג זה שבו ידע ומידע בנוגע ליישום המדיניות הקיימת ואיכות השירותים והמענים נאסף ישירות ממקבלות ומקבלי השירות

יש לערוך מהלכים מסוג זה מעת לעת לשם ניטור תדיר של יישום המדיניות באופן אשר הולם את מטרותיה ולשם הסרת החסמים העומדים בפני מקבלות ומקבלי השירות ואנשי המקצוע

לצד מהלכים שמטרתם זיהוי צרכים וחסמים, ישנה חשיבות לקיום מהלכים שמטרתם לזהות ולאפיין את נקודות החוזק וההצלחות במענים הקיימים זאת לשם למידה מהם, ולצורך ביסוסם והרחבתם

המפגשים עם מקבלות ומקבלי השירות היו בעלי ערך ומשמעות עבורם, הם הרגישו שעמדותיהם הובאו בחשבון בתהליכי קבלת ההחלטות וחלקם אף הביעו רצון ונכונות להמשך מעורבות והשפעה, כמו גם לעיין בממצאי עבודה זו

היבטים מרכזיים בהשוואה בין נשים, גברים ואנשי מקצוע

איתור רפלקטיבי של מצבי מסוכנות:
בקרב הגברים החסם ממוקד בקושי לזהות את ההסלמה ואת נקודת ההתפרצות; אצל הנשים החסם קשור בקושי להעריך את רמת הסכנה הנשקפת לאישה, הנובע בין היתר מדינמיקה פנימית ובה הקושי בהגדרה עצמית כ"אישה מוכה" מביא לצמצום/הכחשת האלימות

פיתוחים טכנולוגיים:
בקרב מקבלות ומקבלי השירות הייתה התמקדות בחסמים ובליקויים במערך המטפל, בעוד בקרב אנשי המקצוע עלו לצד אלה הצעות לפתרונות ולמענים טכנולוגיים

היבטים מרכזיים בהשוואה בין נשים, גברים ואנשי מקצוע (המשך)

חסמים בהגעה לטיפול:
בקרב הנשים החסמים ברובם מבניים וקשורים בליקויים בשירותים ובמענים (זמינות, מיידיות, נגישות). אצל הגברים החסמים ממוקדים בתפיסות עצמיות הקושרות טיפול להכרה בעצמי כגבר אלים והודאה באשמה וכו'

תהודה ציבורית וחינוכית:
בחוויית הנשים יש אדישות חברתית לתופעת האלימות במשפחה ולמצוקתן של נשים, בעוד בחוויית הגברים האדישות החברתית באה לידי ביטוי בהכחשה ובהתעלמות של התופעה ההפוכה – אלימות כלפי גברים וחוסר הכרה בהם כקורבנות של אלימות במשפחה

קהילות ותמיכה:
לעיתים, נשים תופסות את הסביבה הקרובה כגורם המעכב את יציאתן מן הזוגיות האלימה, על ידי הפעלת לחץ עליהן שלא לפרק את התא המשפחתי ולהביא ל"שלום בית"; בד בבד אצל הגברים הסביבה לעיתים מביעה הזדהות עם התנהגותם ומאשרת אותה

עיקרי החסמים במערכים המקצועיים

- ❌ הליכים בירוקרטיים מסובכים וארוכים בשירותים הציבוריים על רצף שלבי מעגל האלימות (משטרה, מערכי הטיפול, בתי משפט וכיוצא באלו)
- ❌ היעדר מענה מיידני של גורמי אכיפה והגנה בשעת חירום המגביר את רמת הסכנה של הנפגעים
- ❌ חוסר מודעות וידע לזהות מצבי סכנה ולמנוע אותם בקרב גופים ציבוריים וגורמי הסיוע הייעודיים
- ❌ מקלטים: תלישת הנפגעת ממרקם חייה, הליך היציאה כמגביר מסוכנות, היעדר מערך טיפולי מספק
- ❌ חוסר בתוכניות חינוך והסברה לצורך מניעה והעלאת מודעות
- ❌ היעדר מענה מיידני זמין ונגיש של המענים הטיפוליים ושל אנשי המקצוע
- ❌ חוסר סטנדרטיזציה בין רשויות בסוג המענים, היקפם ואיכותם והיעדר כוח אדם
- ❌ קושי בהעברת מידע בין הגורמים השונים; היעדר עבודה בגישה מערכתית; היעדר עבודה שיטתית מתוכננת ומוערכת
- ❌ חוסר במסגרות טיפוליות לפוגעים
- ❌ היעדר התערבויות מונעות בטרם התפרצות האלימות או הסלמתה
- ❌ היעדר הנגשה אקטיבית של זכויות ושירותים

הצעות מקבלות ומקבלי השירות לטיוב המענים הטיפוליים

גמישות בקבלה לטיפול
(למשל, לאפשר לנשים קבלה
לטיפול בכל רשות, גם אם הן
אינן רשומות כתושבות הרשות)

**הגברת הנגישות של
אנשי הטיפול, יצירת דרכי
תקשורת ישירות ומהירות**

**על הטיפול להיות
זמין ומיידי,
ללא רשימות המתנה**

**פיתוח התערבויות ייחודיות
ומותאמות בקרב האוכלוסייה
הערבית והחרדית**

**חיוב הפוגעים
להשתתף בטיפול**

**הרחבת מערך הטיפול
בגברים, לרבות הוסטלים
ומקלטים**

עיקרי החסמים האישיים, הקהילתיים, התרבותיים והחברתיים

- ❌ סוציאליזציה מוטה לתפקידי מגדר
- ❌ אדישות חברתית לבעיה
- ❌ עמדות חברתיות שיפוטיות כלפי הקורבנות
- ❌ הערמת קשיים על חשיפת האלימות עד כדי גיבוי התוקף וסנקציות בלתי פורמליות על הנפגעים
- ❌ רתיעה של הסביבה מהתערבות בתא המשפחתי
- ❌ רתיעה מהגדרה עצמית כפוגעים או כקורבנות לאלימות במשפחה (או גם וגם)
- ❌ רתיעה של גברים לפנות לסיוע (תפיסת אנשי המקצוע כמוטים, תפיסת הטיפול כהודאה באשמה)
- ❌ חוסר אמון במערכי הסיוע הציבוריים ואכזבה מהם
- ❌ חוסר ידע ומידע של הפרט על קיומם של גורמי סיוע ודרכי יצירת הקשר עימם

הצעות מקבלות ומקבלי השירות לטיוב מענים חברתיים-קהילתיים

הפצה רחבה
של "תמרוני אזהרה"

הקמת רשת חברתית-קהילתית –
מאגר של מתנדבים שיכולים, כל אחד
בתחומו, להגיש סיוע זמין בעת הצורך
(בעלי עסקים, מטפלים וכו')

מתן במה לנשים לספר את סיפורן
האישי – "הבושה עוברת צד"

יצירת "תמרוני אזהרה" גם בסביבתה של
האישה, שיסייעו לזהות מצבי מסוכנות

חסמים שאפשר לתת להם מענים טכנולוגיים

- צורך בשדרוג המערכות הטכנולוגיות התומכות לשם טיפול מיטבי ומיידִי
- היעדר מערכת טכנולוגית מתכללת המאפשרת העברת מידע באופן שוטף בין כלל הגורמים המקצועיים
- חסמים בירוקרטיים והחובה להגיע פיזית כדי להגיש תלונה
- היעדר מנגנון התרעה אוטומטית במצבים של דחיפות וסכנה
- חוסר זמינות של אנשי מקצוע והיעדר תקשורת שוטפת עם מטופלים

חסמים שאפשר לתת להם מענים טכנולוגיים (המשך)

היעדר אמצעים לאיתות על סכנה (לאדם עצמו ולקרוביו)

צורך במתן סיוע וטיפול על בסיס "טירגוט" במדיות החברתיות

צורך במנגנון להזעקת עזרה מיידית

חוסר הלימה בין מאפייני הדור הצעיר ובין התוכניות החינוכיות הקיימות (בעיקר מבחינה טכנולוגית)

חוסר מודעות של הסביבה הקרובה לדפוסים המצביעים על מסוכנות

עקבות דיגיטליים מן הפנייה לעזרה

חוסר ידע על קיומם של מערכי סיוע וזכויות, והיעדר פנייה יזומה של מערכי הסיוע לנשים על פי מאפייניהן והשלב שבו הן נמצאות בתהליך

השימוש בטכנולוגיה – אתגרים כלליים

- היעדר נגישות למרחב הטכנולוגי בקרב קבוצות שונות בציבור

- גישה מוגבלת או היעדר גישה לטכנולוגיה כחלק מדפוסי השליטה

(עקב השתייכות לקבוצות חברתיות שמרניות או בשל היעדר מיומנויות טכנולוגיות)

” הוא נתן לי טלפון ישן וחסם לי גישה לאינטרנט כדי שאני לא אוכל להיחשף לכל הדברים האלה”

- פערים טכנולוגיים בין בני הזוג כטריגר להסלמת האלימות

(במיוחד במצבים שבהם אחד מבני הזוג נעדר גישה או מיומנויות טכנולוגיות ורואה בנגישות של האישה איום)

” הוא הבין שאני מחוברת לרשתות חברתיות, קלט שאני יודעת אנגלית ויש לי גישה לאינטרנט בכל מיני מצבים, והוא הבין שיש לי יכולת יותר טובה ממנו. הוא נלחץ מזה והתחיל לאיים עליי”

- לעיתים הטכנולוגיה בעצמה היא הערוץ שדרכו מתקיימת הפגיעה

(מעקב, ביוש ומסרים אלימים)

עקרונות כלליים לפיתוחים טכנולוגיים

על הפיתוחים לתת מענה בכל אחד משלבי מעגל האלימות החל מחינוך והסברה, דרך איתור יזום ומתן מענה בזמן אמת וכלה בטיפול ואכיפה

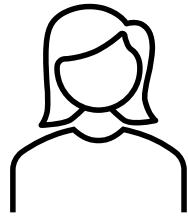
על הפיתוחים להיות מכוונים גם כלפי הפוגעים ולא רק כלפי הנפגעים

יש לתעדף פיתוחים טכנולוגיים בסיסיים כגון פיתוח מסדי נתונים ממוחשבים, מאובטחים ופשוטים לשימוש לאיגום ידע ומידע ולהעברתם בין המערכות המטפלות

הפיתוחים הטכנולוגיים עשויים להיות משלימים למערך הקיים ואינם באים להחליפו

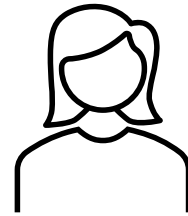
תודה

לשאלות או הערות נא לפנות ל:

טל ארזי

tala@jdc.org.il

יעל סבג

yaelsab@jdc.org

brookdale.jdc.org.il